राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अधिनियम, २०१३ अंतर्गत लाभार्थ्यांची निवड करण्यासाठी निकष ठरविण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन
अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग,
शासन निर्णय क्र. असुका २०१३/प्र.क्र ३१९/नापु-२२,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक : १७ डिसेंबर, २०१३

प्रस्तावना :-

राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अधिनियम, २०१३ नुसार राज्यासाठी ७६.३२ टक्के ग्रामीण (४६९.७१ लक्ष) व ४५.३४ टक्के शहरी (२३०.४५ लक्ष) अशी मिळून ७००.१६ लक्ष लाभार्थी संख्या निश्चित करण्यात आली आहे. राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अधिनियम, २०१३ अंतर्गत राज्यातील लक्ष्य निर्धारित सार्वजनिक वितरण व्यवस्थे अंतर्गत सध्या लाभ घेत असलेल्या अंत्योदय अन्न योजनेतील सर्व लाभार्थ्यांना लाभ मिळणार आहे. तर बीपीएल गटातील सर्व लाभार्थी प्राधान्य गटातील लाभार्थी म्हणून पात्र ठरत आहेत. त्याव्यतिरिक्त एपीएल (केशरी) मधील ग्रामीण भागातील २१६.८५ लक्ष व शहरी भागातील १८३.२२ लक्ष लाभार्थ्यांना प्राधान्य गटातील लाभार्थी म्हणून समावेश करावयाचा आहे. त्या अनुषंगाने एपीएल (केशरी) च्या लाभार्थ्यांची निवड करण्याकरिता निकष निश्चित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्याकरिता मा. मुख्य मंत्री यांच्या अध्यक्षतेखाली मंत्रीमंडळाची उपसमिती दिनांक ३ ऑक्टोबर, २०१३ च्या शासन निर्णयान्वये गठित करण्यात आली. सदर समितीने विविध पर्यायांचा तसेच कालमर्यादेचा विचार करुन शासनाकडे असलेल्या शिधापत्रिकाधारकांच्या उत्पन्नाच्या माहितीच्या आधारे उत्पन्न मर्यादेचे निकष ठरवून लाभार्थी निवडण्याबाबत शिफारस केली होती. सन २०११ च्या अपात्र शिधापत्रिका शोधमोहिमेच्या अनुषंगाने शिधापत्रिकाधारकांकडून त्यांच्या उत्पन्नाची माहिती विहित नमुन्यात भरुन घेण्यात आली असून त्या माहितीच्या आधारे मंत्रीमंडळाने घेतलेल्या निर्णयानुसार पुढीलप्रमाणे शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येत आहे.

शासन निर्णय :

१. <u>प्राधान्य गटातील लाभार्थ्यांची निवड करण्याकरिता एपीएल (केशरी) लाभार्थ्यांसाठी कमाल उत्पन्न मर्यादा निश्चित करणे</u> :

राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अधिनियम, २०१३ अंतर्गत सध्या लाभ घेत असलेल्या अंत्योदय अन्न योजनेतील सर्व लाभार्थ्यांचा अंत्योदय गटामध्ये समावेश करण्यात आला आहे. तर केंद्र

C:\Users\...\GR ...

शासनाच्या प्राधान्य गटासाठी दिलेल्या लाभार्थी संख्येचे उद्दिष्ट विचारात घेता सद्य:स्थितीतील बीपीएल गटातील सर्व लाभार्थ्यांचा प्राधान्य गटात समावेश होत आहे.

प्राधान्य गटातील उर्वरित लाभार्थ्यांची निवड करण्याकरिता सध्या लाभ घेत असलेल्या एपीएल (केशरी) लाभार्थ्यांसाठी पुढीलप्रमाणे कमाल उत्पन्न मर्यादा निश्चित करण्यात आली आहे:-

(क) ग्रामीण भागातील सध्याच्या बीपीएल व्यतिरिक्त सध्याच्या एपीएल (केशरी) गटातून कमाल वार्षिक उत्पन्न मर्यादा रु. ४४,०००/- पर्यंत असलेल्या लाभार्थ्यांमधून २१६.८५ लक्ष लाभार्थी प्राधान्य गटातील लाभार्थी म्हणून निवडावेत.

(ख) शहरी भागातील सध्याच्या बीपीएल व्यतिरिक्त सध्याच्या एपीएल (केशरी) गटातून कमाल वार्षिक उत्पन्न मर्यादा रु. ५९,०००/- पर्यंत उत्पन्न असलेल्या लाभार्थ्यांमधून १८३.२२ लक्ष लाभार्थी प्राधान्य गटातील लाभार्थी म्हणून निवडावेत.

(ग) या योजनेंतर्गत ग्रामीण व शहरी भागातील पात्र लाभार्थी व वगळावयाचे लाभार्थी याबाबतचा अनुमानित जिल्हानिहाय तपशील सोबतच्या परिशिष्ट "अ" व "ब" मध्ये दिलेला आहे.

(घ) त्यानुसार पात्र लाभार्थी व वगळावयाचे लाभार्थी यांच्या स्वतंत्र याद्या तयार करुन त्या गावनिहाय प्रसिध्द कराव्यात.

२. यापूर्वी फक्त अंत्योदय व बीपीएल लाभार्थ्यांच्या शिधापत्रिकांवर कुटुंबातील जेष्ठ महिलेच्या नावासमोर **"कुटुंबप्रमुख"** असा शिक्का मारण्याच्या सूचना देण्यात आल्या आहेत. आता त्याचबरोबर एपीएल (केशरी) लाभार्थ्यांपैकी उपरोक्त परिच्छेद १ मधील (क) व (ख) मध्ये नमूद केलेल्या निकषानुसार जे लाभार्थी या योजनेसाठी पात्र ठरतील, त्यांच्या शिधापत्रिकांवर देखील कुटुंबातील जेष्ठ महिलेच्या नावासमोर **"कुटुंबप्रमुख"** असा शिक्का मारण्यात यावा.

तसेच, राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अधिनियम, २०१३ नुसार प्राधान्य गटात समावेश होणाऱ्या लाभार्थ्यांच्या शिधापत्रिकेतील प्रथम पृष्ठावर <u>वरील उजव्या कोपऱ्यात</u> "प्राधान्य कुटुंबातील लाभार्थी" अशा शिक्का मारण्यात यावा.

लाभार्थी निवडण्याची व उपरोक्त दोन्ही शिक्के मारण्याची कार्यवाही कोणत्याही परिस्थितीत दिनांक ३१ डिसेंबर, २०१३ पर्यंत पूर्ण करावी.

३. <u>लक्ष्य निर्धारित सार्वजनिक वितरण व्यवस्थे अंतर्गत सध्या लाभ घेत असलेल्या एपीएल (केशरी) च्या उर्वरित लाभार्थ्यांना लाभ देणे:</u>

लक्ष्य निर्धारित सार्वजनिक वितरण व्यवस्थे अंतर्गत सध्या लाभ घेत असलेल्या एपीएल (केशरी) लाभार्थ्यांपैकी ज्या लाभार्थ्यांचा समावेश प्राधान्य गटातील लाभार्थी म्हणून झाला आहे, त्या व्यतिरिक्त उर्वरित एपीएल (केशरी) गटातील सुमारे १५७.१९ लक्ष लाभार्थी हे सध्याच्या लक्ष्य निर्धारित सार्वजनिक वितरण व्यवस्थे अंतर्गत ज्या सवलतीच्या दराने अन्नधान्य घेत आहेत, त्या प्रचलित परिमाणानुसार व प्रचलित दराने त्यांना धान्य मिळणे चालू राहील.

२. सदर शासन निर्णयाबाबत वित्त विभागाचे अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक -१०९८/१३/व्यय-४, दिनांक ०३/१२/२०१३ अन्वये अभिप्राय घेण्यात आले आहेत.

३. सदरहू शासन निर्णय महाराष्ट्राचे संकेतस्थळ www.maharashtra.gov.in यावर उपलब्ध असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्रमांक २०१३१२१७१२१२३३७२०६ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

दीपक कपूर

(दीपक कपूर)
सचिव,
अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग

प्रति,

मा. राज्यपाल यांचे सचिव
मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
मा. उप मुख्यमंत्री यांचे सचिव
सर्व मंत्रालयीन विभाग
सर्व विभागीय आयुक्त,
सर्व जिल्हाधिकारी
सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषदा
नियंत्रक, शिधावाटप व संचालक, नागरी पुरवठा, मुंबई.
वित्तीय सल्लागार व उप सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग, मुंबई
सर्व उपायुक्त (पुरवठा)
सर्व जिल्हा पुरवठा अधिकारी
सर्व अन्नधान्य वितरण अधिकारी
मा. मंत्री, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण यांचे खाजगी सचिव
मा. राज्यमंत्री, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण यांचे खाजगी सचिव
सर्व अधिकारी (सचिव वगळून), अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
सर्व कार्यासने, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
सर्व कार्यासने, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग
सर्व खाजगी सचिव, मा. मंत्री कार्यालये, मंत्रालय, मुंबई.
सर्व खाजगी सचिव, मा. राज्यमंत्री कार्यालये, मंत्रालय, मुंबई.
महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई
ग्रंथपाल, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, ग्रंथालय, ६वा मजला, विधानभवन, मुंबई
सर्व विधान परिषद सदस्य व विधानसभा सदस्य.
सचिव, अन्न, नागरी पुरवठा व ग्राहक संरक्षण विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक.
निवडनस्ती (कार्यासन नापु-२२)

परिशिष्ट 'अ'

शासन निर्णय क्र. असुका २०१३/प्रक्र ३११/नापु-२२, दि. २० डिसेंबर, २०१३

Coverage Urban Population (dt. 10.10.13)							
Sr.No.	District name	Total Coverage of AAY+BPL+Saffron Ration Card Population	Census-2011 Population	Coverage 45.34 %	Difference in existing RC coverage and prposed coverage under NFSO	Family Size in Saffron	Cards to be deleted
1	MTRA	13,395,245	19,118,417	8,668,290	-4,726,955	3.94	-1,200,249
2	Ahmadnagar	599,379	913,071	413,986	-185,393	3.98	-46,599
3	Akola	518,173	721,849	327,286	-190,887	5.01	-38,064
4	Amravati	700,354	1,036,692	470,036	-230,318	4.73	-48,741
5	Aurangabad	1,519,751	1,616,601	732,967	-786,784	4.60	-171,049
6	Beed	373,870	514,685	233,358	-140,512	4.22	-33,260
7	Bhandara	149,579	233,757	105,985	-43,594	4.75	-9,174
8	Buldana	405,820	549,389	249,093	-156,727	4.75	-33,029
9	Chandrapur	386,481	769,838	349,045	-37,437	3.51	-10,653
10	Dhule	481,614	571,747	259,230	-222,384	4.09	-54,374
11	Gadchiroli	37,309	117,937	53,473	16,164	3.77	4,282
12	Gondiya	136,713	225,700	102,332	-34,380	3.60	-9,537
13	Hingoli	19,479	178,871	81,100	61,621	2.03	30,366
14	Jalgaon	1,023,208	1,343,458	609,124	-414,084	4.52	-91,543
15	Jalna	267,809	377,232	171,037	-96,772	5.86	-16,501
16	Kolhapur	876,806	1,229,896	557,635	-319,171	3.57	-89,376
17	Latur	428,191	625,458	283,583	-144,608	5.01	-28,844
18	Nagpur	2,288,654	3,178,194	1,440,993	-847,661	3.91	-216,729
19	Nanded	711,785	913,832	414,331	-297,453	5.80	-51,267
20	Nandurbar	197,161	275,182	124,768	-72,393	4.33	-16,729
21	Nashik	1,918,128	2,598,167	1,178,009	-740,119	3.99	-185,313
22	Osmanabad	52,592	281,598	127,677	75,085	1.89	39,695
23	Parbhani	367,092	569,870	258,379	-108,713	3.63	-29,934
24	Pune	2,127,516	5,739,716	2,602,387	474,871	2.55	186,221
25	Raigarh	403,760	972,809	441,072	37,311	3.69	10,115
26	Ratnagiri	90,807	263,610	119,521	28,713	4.11	6,984
27	Sangli	602,453	719,432	326,190	-276,262	3.59	-76,986
28	Satara	343,297	570,228	258,541	-84,755	4.20	-20,195
29	Sindhudurg	52,796	106,998	48,513	-4,283	2.84	-1,511
30	Solapur	1,238,573	1,398,439	634,052	-604,521	3.68	-164,218
31	Thane	896,597	1,863,124	844,740	-51,857	2.88	-18,000
32	Wardha	286,068	420,873	190,824	-95,244	4.44	-21,446
33	Washim	200,570	211,656	95,965	-104,605	4.84	-21,607
34	Yavatmal	307,968	599,205	271,680	-36,289	4.50	-8,065
Total		33,405,597	50,827,531	23,045,203	-10,360,394	4.02	-2,435,329

परिशिष्ट 'ब'

शासन निर्णय क्र. असुका २०१३/प्रक्र ३११/ना.पु.२२, दि. १७ डिसेंबर, २०१३

Coverage Rural Population (dt. 10.10.13)							
Sr.No.	District name	Total Coverage of AAY+BPL+Saffron Ration Card Population	Census-2011 Population	Coverage 76.32 %	Difference in existing RC coverage and prposed coverage under NFSO	Family Size In Saffron	Cards to be deleted
1	MTRA	323,652	493,403	376,565	52,913	3.94	13,430
2	Ahmadnagar	3,003,148	3,630,012	2,770,425	-232,723	4.22	-55,184
3	Akola	1,002,777	1,096,768	837,053	-165,724	4.71	-35,189
4	Amravati	1,840,551	1,851,134	1,412,785	-427,766	4.36	-98,052
5	Aurangabad	2,241,001	2,079,327	1,586,942	-654,059	4.68	-139,796
6	Beed	1,888,157	2,071,277	1,580,799	-307,358	3.40	-90,416
7	Bhandara	952,943	965,053	736,528	-216,414	4.77	-45,326
8	Buldana	1,810,855	2,038,650	1,555,898	-254,957	4.77	-53,461
9	Chandrapur	1,194,167	1,424,424	1,087,120	-107,047	3.53	-30,323
10	Dhule	1,345,842	1,477,034	1,127,272	-218,569	4.07	-53,728
11	Gadchiroli	754,472	953,858	727,984	-26,488	3.94	-6,722
12	Gondiya	1,095,995	1,096,631	836,949	-259,046	4.43	-58,473
13	Hingoli	293,547	1,000,102	763,278	469,731	1.90	247,206
14	Jalgaon	2,879,960	2,880,984	2,198,767	-681,193	4.38	-155,520
15	Jalna	1,297,769	1,581,251	1,206,811	-90,958	4.35	-20,924
16	Kolhapur	2,291,832	2,644,119	2,017,992	-273,841	4.14	-66,101
17	Latur	1,629,803	1,830,085	1,396,721	-233,082	4.62	-50,451
18	Nagpur	1,749,897	1,474,977	1,125,702	-624,194	4.50	-138,784
19	Nanded	2,245,355	2,442,734	1,864,295	-381,060	4.72	-80,768
20	Nandurbar	1,336,945	1,370,995	1,046,343	-290,601	4.32	-67,338
21	Nashik	2,653,613	3,510,885	2,679,507	25,895	4.14	6,253
22	Osmanabad	936,423	1,378,713	1,052,234	115,811	2.71	42,773
23	Parbhani	827,092	1,266,112	966,297	139,205	3.34	41,634
24	Pune	2,643,458	3,687,243	2,814,104	170,646	4.04	42,252
25	Raigarh	1,985,576	1,662,585	1,268,885	-716,691	4.13	-173,378
26	Ratnagiri	1,412,840	1,349,062	1,029,604	-383,236	4.14	-92,491
27	Sangli	1,612,631	2,101,143	1,603,592	-9,038	4.02	-2,249
28	Satara	2,322,166	2,433,694	1,857,395	-464,770	4.24	-109,704
29	Sindhudurg	687,437	741,870	566,195	-121,242	3.54	-34,273
30	Solapur	2,503,867	2,917,088	2,226,322	-277,546	4.38	-63,319
31	Thane	2,050,308	2,057,634	1,570,386	-479,922	4.16	-115,249
32	Wardha	844,986	875,284	668,017	-176,969	4.53	-39,089
33	Washim	921,723	985,058	751,796	-169,927	3.96	-42,864
34	Yavatmal	1,748,465	2,176,252	1,660,916	-87,550	4.32	-20,273
Total		54,329,252	61,545,441	46,971,481	-7,357,771	4.10	-1,545,901